

РЕЦЕНЗИЯ

От: **проф. д-р Марияна Върбанова Божينو̀ва**
Научна специалност Икономика и управление (търговия)
Стопанска академия „Д. А. Цено̀в” - Свищов

Относно: конкурс за заемане на академичната длъжност **„професор“** по професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност „Икономика и управление (управленско консултиране в туризма)“ в УНСС

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен в ДВ, бр. 71/27.08.2021 г. за нуждите на катедра „Икономика на туризма“ при факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС, съгласно Решение на АС №4/07.07.2021 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед №3058/26.10.2021 г. на Зам.-ректора по НИД на УНСС.

2. Кратка информация за кандидата в конкурса

В обявения конкурс участва единствен кандидат – доц. д-р Мариана Кирилова Янева, преподавател в катедра „Икономика на туризма“ от 1995 г.

Мариана Янева е завършила спец. „Международни икономически отношения“ през 1994 г. в УНСС, а през 2005 г. придобива ОНС „доктор“ по научната специалност „Икономика и управление (туризъм)“.

Кандидатът по конкурса последователно заема академичните длъжности асистент (1995-1998 г.), старши асистент (1998-2001 г.), главен асистент (2001-2008 г.) и доцент (от 2008 до момента). Доц. Янева е била научен секретар на катедрата и член на Контролния съвет на УНСС, а от 2002 г. е член на Факултетния съвет на факултет „Икономика на инфраструктурата“ при УНСС и от 2015 г. - член на Факултетната комисия за осигуряване и оценяване на качеството към факултета.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Доц. д-р Мариана Янева е представила доказателствен материал за изпълнение на количествените и качествените изисквания за заемане на академичната длъжност „професор“ както националните, така и допълнителните на УНСС. Съгласно Протокол №2 от 19.05.2021 г. на Съвета по хабилитация на

УНСС, становището на Съвета е положително, основаващо се на положителното становище на Комисията по изпълнение на показателите относно кандидатурата на доц. д-р М. Янева по конкурса, „която съответства на количествените и качествени изисквания, приети от АС“.

3.1. Изпълнение на количествените изисквания

Основните резултати от изпълнението на количествените изисквания най-ясно могат да се видят в долупосочената таблица, представляваща обща рекапитулация на публикациите на кандидата по отделни видове и групи:

I.	МОНОГРАФИИ 1.1. Хабилитационен труд – монография 1.2. Публикувана монография, която не е представена като основен хабилитационен труд 1.3. Публикувана глава от колективна монография 1.4. Публикувана книга на базата на защитен дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“ <i>/3 САМОСТОЯТЕЛНИ И 9 - В СЪАВТОРСТВО/</i>	1 2 8 1	12
II.	УНИВЕРСИТЕТСКИ УЧЕБНИК /4 САМОСТОЯТЕЛНИ И 3- В СЪАВТОРСТВО/		7
III.	СТУДИИ / 2 - В СЪАВТОРСТВО/		2
IV.	СТАТИИ 1. Статии, публикувани в научни списания, реферирани и индексирани в Scopus и/или Web of Science <i>/2 САМОСТОЯТЕЛНИ/</i> 2. Статии, публикувани в научни списания, реферирани и индексирани в други международни бази данни с научна информация <i>/2 САМОСТОЯТЕЛНИ И 4 - В СЪАВТОРСТВО/</i> 3. Статии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране и редколегия <i>/12 САМОСТОЯТЕЛНИ И 6 – В СЪАВТОРСТВО/</i>	2 6 18	26
V.	ДОКЛАДИ 1. Доклади, публикувани в сборници от научни конференции, проведени в чужбина, организирани от международни научни или професионални организации <i>/6 - В СЪАВТОРСТВО/</i> 2. Доклади, публикувани в сборници от научни конференции с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни токове в България <i>/7 САМОСТОЯТЕЛНИ И 8 – В СЪАВТОРСТВО/</i>	6 15	21
VI.	ПРОЕКТИ 1. Университетски 2. Национален 3. Международен	4 1 3	8
	ОБЩ БРОЙ ПУБЛИКАЦИИ <i>/ 40 НА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И 28 НА АНГЛИЙСКИ ЕЗИК/</i>		68

Цитиранията на кандидата, установени в научни издания, реферирани и индексирани в други международни бази данни с научна информация са 11, цитиранията в монографии и колективни томове с научно рецензиране - 18, а цитиранията или рецензии в нереперирани списания с научно рецензиране – 4. Съобразно Националните минимални изисквания, съгласно ЗРАСРБ (чл.26) и Правилника за приложението му (чл.1а, ал.1), кандидатите за заемане на академичната длъжност „професор” по професионални направления в научна област 3.Социални, стопански и правни науки трябва да имат минимум 550 точки, а доц. Мариана Янева има общо **1579, 55 точки**.

Съобразно Допълнителни изисквания за УНСС, съгласно ЗРАСРБ (чл.26, ал.5) и Правилника за приложението му (чл.1а, ал.2-3), кандидатите за заемане на академичната длъжност „професор” в УНСС трябва да имат 420 точки, а доц. Янева има **1445, 35**. Сумарно от двете групи изисквания в група I и в група II са необходими 970 точки, а кандидатът в настоящия конкурс има **общо 3024, 9**.

Освен значителната научна продукция на доц. Янева, може да се отбележи и нейната активна учебна дейност в рамките на представените 12 учебни години по преподаване от нея учебни дисциплини. Изпълнената ѝ аудиторна заетост като хабилитирано лице в УНСС или в акредитирано от НАОА висше училище или научна организация е: 3805 ч. лекции, от които получава 380,5 точки, както и 1843 ч. упражнения, от които получава 92,15 точки или **общо 472,65 точки** при 100 изискуеми от университета.

3.2 . Изпълнение на качествените изисквания

Според Правилника за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в УНСС - София и Закона за развитие на академичния състав в Република България, кандидатите за заемане на академичната длъжност „професор” се оценяват по съвкупност от критерии и показатели. Отчитайки приетите закони и допълнителните изисквания на Правилника на УНСС – София, кандидатът отговаря на следните базови условия (Чл. 34): 1. придобита ОНС „доктор”; 2. повече от две години е заемал академичната длъжност „доцент” в УНСС; 3. представил е публикуван монографичен труд или равностойни публикации в специализирани научни издания, които не повтарят представените при получаване на ОНС „доктор” и академичната длъжност „доцент”; 4. представил е и други оригинални научноизследователски трудове.

Анализът на данните показва, че кандидатът за професор е много убедителен с представените доказателства за неговото научноизследователско творчество. По-детайлно при изпълнение на качествените изисквания за заемане на академичната длъжност “професор” в УНСС прави впечатление, че доц. д-р Мариана Янева има значителни постижения, като:

- Създател на ново научно направление в областта на туризма - управленско консултиране в туризма, въведено за първи път в България.
- Създател на последователи в областта, като петима защитили докторанти под нейно научно ръководство, от които трима са назначени на академични длъжности в УНСС и в НБУ.
- Член на редакционната колегия на списание *Balkan Ecology*.
- Експерт е в Междуведомствения съвет за кадрите в туризма (МСКТ) към Министерство на туризма, както и в Комисията за придобиване на национален сертификат за екскурзовод към Министерството на туризма, също и в Консултативния съвет към министъра на туризма, била е експерт към НС в Комисията по икономическа политика и туризъм през 2015 г, и е експерт в Българска камара за образование, наука и култура (БКОНК).

Доц. Янева е уважаван учен в областта на икономиката и управлението на туризма и в това си качество има общо 28 участия в научни журита в университети в страната, от които с 12 рецензии и 16 становища.

Обобщено за изпълнението на качествените показатели от кандидата по конкурса може да се каже, че научните публикации на доц. Янева са написани на ясен научен език, показват професионална компетентност и съдържат оригинални авторски постижения, които ѝ определят подобаващо място в научните среди. Доц. Янева е утвърден лектор с университетски и национален принос.

На основа на казаното по-горе потвърждавам, че доц. д-р Мариана Янева покрива изискуемите количествени и качествени показатели за избор на длъжността, за която кандидатства в този конкурс.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност

От справката, изготвена от отдел „УДОК” при УНСС, е видно, че за отчетения от нея период кандидатът разработва следните лекционни курсове и учебни програми – общо 7 учебни програми в ОКС „бакалавър” за специалност „Икономика на туризма”: „Туристически дестинации“, „Транспортно обслужване в туризма“, „Туроператорска и турагентска дейност“ „Екскурзоводско обслужване“; за специалност „Икономика на туризма с преподаване на английски език”: „Туристически дестинации“, „Туроператорска и турагентска дейност“ „Екскурзоводско обслужване“. Разработените учебни програми в ОКС „магистър” са 6 броя за специалностите „Международен туризъм”: „ПР в туризма“ и „УК в международния туризъм“, „Туристически бизнес”: „Туристически борси” и „Управленско консултиране” и „Мениджмънт в туризма”: „Управление на туристическите дестинации“ и „Управленско консултиране на туроператорския бизнес“, както и 2 учебни програми в ОНС „доктор“ по „Консултинг в туризма“ и „Делови комуникации в туризма“. Доц.

Мариана Янева изнася и лекции на чужд език в ОКС „бакалавър”, в специалност „Икономика на туризма с преподаване на английски език”, по „Туроператорска и турагентска дейност“, „Екскурзоводско обслужване“ и в ОКС „магистър” - по „Управление на туризма и свободното време” и „Теории и туристическо устройство”.

От представените документи проличава нейната активност в учебната работа чрез участието ѝ в разработването на 4 самостоятелни учебника и 3 – в съавторство. В учебника по „Основи на консултинга в туризма“ е разгледан не само теоретичният фундамент на консултантския бизнес, но и са проучени добрите практики на водещи световни и български консултантски компании с техни успешни проекти, а също така е идентифициран приносът на асоциациите на управленските консултантски организации.

В обобщение, учебно-преподавателската дейност на кандидата е в пълно съответствие с изискванията на Правилника за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научна степен и за заемане на академични длъжности в УНСС.

5. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

5.1. Основни направления в изследователската дейност на кандидата

Основните направления в научноизследователската дейност на кандидата за професор са изведени в приложената справка за научните приноси и аз ги приемам. Според мен положителното е това, че по-голяма част от публикациите на доц. Янева могат да гравитират и в четирите посочени направления, което показва умението ѝ да обвързва научните проблеми в туризма и да търси връзките и зависимостите между тях. Основно място е отделено на консултантския бизнес в сферата на туризма. В тази връзка основните направления, с номерата на прилежащите към тях публикации от Списъка на публикациите, са систематизирани по следния начин:

1. Управленско консултиране в туризма (№№ 1; 3.1; 4.1; 4.8; 5.7; 9.1; 9.3; 9.6; 9.8; 9.10; 11.1; 11.14)

2. Туроператорска, турагентска и екскурзоводска дейност (№№ 2; 3.2; 4.3; 4.4; 4.7; 5.1; 5.2; 5.3; 5.4; 5.5; 8.3; 9.2; 9.9; 9.11; 10.3; 11.6; 11.7)

3. Управление и популяризиране на туризма, туристическите продукти и дестинациите (№№ 4.2; 4.5; 4.6; 5.6; 7.1; 7.2; 8.1; 8.2; 9.4; 9.5; 9.7; 9.12; 9.13; 9.14; 9.15; 9.18; 10.1; 10.4; 11.2; 11.3; 11.4; 11.8; 11.9; 11.10; 11.15)

4. Продуктова специализация в туризма /специализирани видове туризъм/ (№№ 6.1; 6.2; 8.4; 8.5; 8.6; 9.16; 9.17; 10.2; 10.5; 10.6; 11.5; 11.11; 11.12; 11.13)

В по-голямата част от публикациите на доц. Янева резултатите са свързани не само с научните постижения, но са и пряко насочени към икономиката и управлението на туристическите предприятия, организациите за управление на

туристическите райони, както и към изпълнителната власт в областта на туризма у нас.

Положителна констатация е, че ръководените от доц. Мариана Янева докторанти работят по теми, които разширяват и задълбочават постигнатите резултати в областта на научните й направления, което от своя страна индикира за създаване на школа в областта на научните й интереси в туризма.

5.2. Получени научни и/или научно-приложни резултати.

Резултатите, постигнати от кандидата в конкурса могат да се представят обобщено в следните по-важни:

1. *Направление „Управленско консултиране в туризма“:*
 - Планиране на проучвания при консултантска оценка на туристическа организация.
 - Анализирание на тенденции в управленското консултиране в туризма.
 - Управленски аспекти на развитието на туризма в България.
2. *Направление „Туроператорска, турагентска и екскурзоводска дейност“*
 - Влияние на лидерите в бранша за внедряване на нови процеси, подходи и продукти в туроператорската и турагентската дейност.
 - Анализ на аспектите на консултантския мениджмънт в туроператорския бизнес.
3. *Направление „Управление и популяризиране на туризма, туристическите продукти и дестинациите“:*
 - Извеждане на управленските аспекти на маркетинговите организации на дестинациите.
 - Разработване на консултантски проект за изграждане на бизнес идентификация на туристически район с цел устойчивост в туризма.
 - Организиране на събития за популяризиране на туристическа дестинация.
 - Създаване на устойчив управленски модел за управление на новосъздадените туристически райони в България.
 - Актуалност на консултинга в промоцирането на дестинациите.
 - Влияние на туризма за развитие на икономиката, както и предизвикателства и възможности за развитието на туризма в България.
4. *Направление „Продуктова специализация в туризма и специализирани видове туризъм“:*
 - Извеждане влиянието на изкуствата върху развитието на туроператорския продукт.
 - Проучване и анализ на икономиката на изживяванията и ролята й за развитието на креативния туризъм.
 - Проектиране на специализирани туристически продукти за стратегическо управление на дестинациите.

Посочените резултати не изчерпват всички проучени и анализирани проблеми в публикациите на кандидата, а само маркират по-значимите, според

мен, за развитието на икономиката и управлението на туристическия сектор в България.

5.3. Преценка на монографиите като самостоятелен обект на рецензиране

Основният монографичен труд „Управленско консултиране при популяризиране на пакетни продукти на туроператори“ доказва тезата за съществената роля на консултантската услуга, предоставяща външен мениджмънт на туристическо предприятие, което в условия на неустойчив пазар е необходимо да продължава дейността си, чрез предлагане на туристически продукти до атрактивни дестинации за дадена целева група, респективно български туристи дори и в неспецифични пазарни условия. Ролята на консултантската фирма в монографичното изложение е насочена към предлагане на план под формата на консултантски проект за туристическата агенция. Темата е изключително актуална в настоящите условия на туристическото търсене у нас и предлагане на селектирани чартърни продукти до екзотични дестинации. Кандидатът огласява своите резултати от монографичното изследване и в бизнес платформи в сферата на туризма, като туристическата платформа bgtourism.bg, което е показано в картата за качествените показатели. По този начин резултатите достигат и до туристическата практика, както и до потенциални туристи.

От списъка с публикациите, както и от количествената карта, се установява, че кандидатът представя общо 12 монографии в областта на туристическия бизнес, 3 самостоятелни, 8 колективни, и 1 - на базата на защитен дисертационен труд за придобиване на ОНС „доктор“. Монографиите са обвързани с тематичните направления, изведени от гл. т. на разработените проблеми и получените научни и научно-приложни резултати и приноси. Прави впечатление, че голяма част от колективните монографични трудове кореспондират с теми от списъка на научно-изследователските проекти, на част от които доц. Янева е била ръководител. По този начин може да се докаже и приносът при участието ѝ в научните проекти чрез огласяване на резултатите в монографични трудове.

Обобщено може да се твърди, че научната продукция в количествено и качествено отношение е в пълно съответствие с минималните национални изисквания в област 3. „Социални, стопански и правни науки“, съгласно чл. 2б, ал. 2 и 3 от ЗРАСРБ и отговаря напълно на условията за заемане на академичната длъжност „професор“, съгласно чл. 24, ал. 1 от ЗРАСРБ, чл. 53, ал. 1 от ППЗРАСРБ и на Допълнителните изисквания на УНСС.

6. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Представената научна продукция съдържа безспорни научни и научно-приложни приноси. Сред по-съществените такива мога да посоча следните:

Първо, допълнени са съществуващите знания за консултантския бизнес и приложението му в туризма, като е поставен специален акцент върху

технологията на управленското консултиране и приложението на консултантските проекти при управлението на дестинациите.

Второ, дефинирани са ключови проблеми на теорията и практиката на туроператорската, турагентската и екскурзоводската дейности.

Трето, изследвани и доразвити са моделите за управление на туристическите дестинации в условия на устойчивост и в ситуации на криза, и са разписани препоръки за популяризиране на продукти и дестинации.

Четвърто, анализирани са възможностите за продуктова специализация в различни туристически райони спрямо спецификата на ресурсната осигуреност и диференциацията на различни туристически обекти, като се акцентира върху продуктите на здравния и деловия туризъм и тези, свързани с развлеченията и изживяванията.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам съществени критични бележки. Препоръката ми към доц. д-р Мариана Янева е да концентрира усилията си към публикуване на научните си изследвания в реферирани научни издания с Импакт фактор и Импакт ранг, индексирани в световните научни бази данни Scopus и Web of Science.

8. Заключение

Доц. д-р Мариана Янева участва в конкурса за академичната длъжност “професор” с голям обем качествени научни трудове и има дългогодишен опит в научно-преподавателската дейност. В научните си изследвания тя демонстрира задълбоченост, иновативност и аналитично мислене, и в тях присъстват научни и научно-приложни приноси. Кандидатът напълно отговаря на условията за заемане на академичната длъжност “професор” по научната специалност “Икономика и управление (управленско консултиране в туризма)”, посочени в чл. 24 от ЗРАСРБ, в чл. 53 от ППЗРАСРБ и в Допълнителните изисквания на УНСС.

Посоченото ми дава основание с убеденост да предложа на членовете на научното жури **доц. д-р Мариана Кирилова Янева да бъде избрана на академичната длъжност “ПРОФЕСОР” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (управленско консултиране в туризма)“ към катедра „Икономика на туризма“ при УНСС, за което аз ще гласувам положително.**

18.12.2021 г.

Рецензент:

/проф. д-р М. Божинова/

REVIEW

From: ***Prof. Mariyana Varbanova Bozhinova, PhD***
Scientific specialty Economics and Management (Trade)
D. A. Tsenov Academy of Economics - Svishtov

Subject: Competitive selective procedure for gaining the academic position of **“Professor”** in professional field 3.8. Economics, scientific discipline Economics and Management (management consulting in tourism) at UNWE.

1. Information on the competitive selective procedure

The competition was announced in SN, issue 71/27.08.2021 for the needs of the department of “Economics of tourism” at the faculty of “Economics of infrastructure” of UNWE, according to Decision of the AC №4/07.07.2021. I participate in the scientific jury of the competition according to order №3058/26.10.2021 of the Vice-Rector for Research at the UNWE.

2. Short information on the candidate for the academic position

The only candidate in the announced competition is assoc. prof. Mariana Kirilova Yaneva, PhD, a lecturer at the department of “Economics of tourism” since 1995.

Mariana Yaneva graduated with a degree in “International economic relations” in 1994 from the UNWE, and in 2005 she obtained a PhD in the scientific specialty “Economics and management (tourism)”.

The candidate in the competition has successively held the academic positions of assistant (1995-1998), senior assistant (1998-2001), chief assistant (2001-2008) and associate professor (from 2008 to present). Assoc. prof. Yaneva was a scientific secretary of the department and a member of the Supervisory board of UNWE, and since 2002 she has been a member of the Faculty council of the faculty of “Economics of infrastructure” at UNWE and since 2015 a member of the Faculty commission for quality assurance and evaluation at the faculty.

3. How the requirements for holding the academic position have been met

Assoc. prof. Mariana Yaneva, PhD presented evidence for the implementation of the quantitative and qualitative requirements for holding the academic position of “professor” both national and additional to UNWE. According to Protocol №2 of 19.05.2021 of the UNWE Habilitation council, the opinion of the Council is positive, based on the positive opinion of the Commission for the implementation of indicators

on the candidacy of assoc. prof. M. Yaneva, PhD in the competition, “which complies with the quantitative and qualitative requirements adopted by the AC”.

3.1. Meeting the quantitative requirements

The main results of the fulfillment of the quantitative requirements can be most clearly seen in the table below, representing a general recapitulation of the candidate's publications by individual types and groups:

I.	MONOGRAPHS 1.1. Habilitation thesis - monograph 1.2. Published monograph, which is not presented as a major habilitation thesis 1.3. Published chapter of a collective monograph 1.4. Published book based on a defensive dissertation for the award of ESD "Doctor" / 3 INDEPENDENT AND 9 - CO-AUTHORED /	1 2 8 1	12
II.	UNIVERSITY TEXTBOOK / 4 INDEPENDENT AND 3- CO-AUTHORED /		7
III.	STUDIES / 2 - CO-AUTHORED /		2
IV.	ARTICLES 1. Articles published in scientific journals, referenced and indexed in Scopus and / or Web of Science / 2 INDEPENDENT / 2. Articles published in scientific journals, referenced and indexed in other international databases with scientific information / 2 INDEPENDENT and 4 - CO-AUTHORED / 3. Articles published in unreferred journals with scientific peer-review and editorial board / 12 INDEPENDENT and 6 - CO-AUTHORED /	2 6 18	26
V.	REPORTS 1. Papers published in collections of scientific conferences held abroad, organized by international scientific or professional organizations / 6 - co-authored / 2. Papers published in collections of scientific conferences with scientific review or published in edited collective volumes in Bulgaria / 7 INDEPENDENT and 8 - CO-AUTHORED /	6 15	21
VI.	PROJECTS 1. University 2. National 3. International	4 1 3	
	TOTAL NUMBER OF PUBLICATIONS / 40 IN BULGARIAN AND 28 IN ENGLISH /		68

The candidate's quotes, established in scientific journals, referenced and indexed in other international databases with scientific information number 11, quotes in monographs and collective volumes with scientific review - 18, and quotes or reviews in non-refereed journals with scientific review - 4. According to National minimum requirements, according to LDASRB (art. 2b) and the Regulations for its application (art. 1a, para. 1), the candidates for the academic position "professor" in professional fields in scientific field 3. Social, economic and legal sciences must have a minimum of 550 points, assoc. prof. Mariana Yaneva has a total of **1579, 55 points**.

According to Additional requirements for UNWE, according to LDASRB (Art. 2b, para. 5) and the Regulations for its implementation (Art. 1a, para. 2-3), candidates for the academic position of "professor" at UNWE must have 420 points, assoc. prof. Yaneva has **1445,35**. A total of 970 points are required from the two groups of requirements in group I and group II, the candidate in this competition has a **total of 3024,9**.

In addition to the significant scientific production of assoc. prof. Yaneva, we can also note her active learning activities within the 12 academic years in the disciplines taught by her. Her classroom employment as a habilitated person at the UNWE or at a higher education institution or scientific organization accredited by NEAA is: 3805 hours of lectures, for which she receives 380,5 points, and 1843 hours of exercises, which brings her 92,15 points or a **total of 472,65 points out** of 100 required by the university.

3.2. Meeting the qualitative requirements

According to the Regulations for acquisition of scientific degrees and for occupying academic positions at UNWE - Sofia and the Law for development of academic staff in the Republic of Bulgaria, candidates for academic positions "professor" are evaluated by a set of criteria and indicators. Taking into account the adopted legal and additional requirements of the Regulations of UNWE - Sofia, the candidate meets the following basic conditions (Art. 34): 1. acquired PhD; 2. for more than two years she has held the academic position of "associate professor" at UNWE; 3. has presented a published monographic work or equivalent publications in specialized scientific journals, which do not repeat the ones presented upon receipt of the PhD and the academic position "associate professor"; 4. has presented other original research papers.

The data analysis shows that the candidate for professor is very convincing with the presented evidence in her work research. In more detail, in fulfilling the quality requirements for holding the academic position of "professor" at UNWE, it is noticeable that assoc. prof. Mariana Yaneva, PhD has significant achievements, such as:

- Founder of a new scientific field in the field of tourism - management consulting in tourism, introduced for the first time in Bulgaria.

- Founder of followers in the field, represented by five defended doctoral students under her scientific guidance, three of whom were appointed to academic positions at UNWE and NBU.
- Member of the editorial board of the journal *Balkan Ecology*.
- She is an expert in the Interdepartmental council for tourism personnel (ICTP) at the Ministry of tourism, as well as in the Commission for obtaining a national certificate for a guide at the Ministry of tourism, also in the Advisory council to the minister of tourism, she was an expert at the National assembly in the Committee on economic policy and tourism in 2015, and is an expert in the Bulgarian chamber of education, science and culture (BCESC).

Assoc. prof. Yaneva is a respected scientist in the field of economics and tourism management and in this capacity has a total of 28 participations in scientific juries at universities in the country, of which 12 reviews and 16 opinions.

To summarize the implementation of quality indicators of the candidate in the competition, we can say that scientific publications of assoc. prof. Yaneva are written in clear scientific language, show professional competence and contain original author's achievements, which determine her proper place in the scientific community. Assoc. prof. Yaneva is an established lecturer with academical and national contributions.

Based on the above, I confirm that assoc. prof. Mariana Yaneva, PhD meets the needed quantitative and qualitative indicators for the requirements of the position for which she is applying in this competition.

4. Evaluation of the academic and teaching activities of the candidate

From the report prepared by the Department of „UDOC“ at UNWE, it is clear that for the reporting period the candidate developed the following lecture courses and curricula - a total of 7 curricula in Bachelor's degree in Tourism Economics: “Tourist destinations”, “Transport services in tourism”, “Tour operator and travel agency activities”, “Guide service”; for the specialty “Economics of Tourism with English language teaching”: “Tourist destinations”, “Tour operator and travel agency activities”, “Guide service”. The developed curricula in the Master's degree are 6 for the specialties “International Tourism”: “PR in tourism” and “Management Consulting in International Tourism”, “Tourism Business”: “Tourism Exchanges” and “Management Consulting” and “Tourism Management”: “Management of tourist destinations” and “Management consulting of the tour operator business”, as well as 2 training programs in ESD “doctor” in “Tourism Consulting” and “Business communications in tourism”. Assoc. prof. Mariana Yaneva also gives lectures in a foreign language at the Bachelor's degree in “Economics of tourism with english language teaching”, “Tour operators and travel agents”, “Guided travel services” and Master's degree in tourism – “Tourism and leisure management” and “Theories and Tourism Organization”.

From the presented documents, her activity in the educational work, through her participation in the development of 4 independent textbooks and 3 - in co-authorship,

is obvious. The textbook on “Fundamentals of Tourism Consulting” examines not only the theoretical foundation of the consulting business, but also the good practices of leading global and Bulgarian consulting companies to their successful projects, and also identifies the contribution of associations of management consulting organizations.

In summary, the teaching activity of the candidate is in full compliance with the requirements of the Regulations for the organization and conduct of competitions for obtaining a scientific degree and for holding academic positions at UNWE.

5. General characteristics of the submitted scientific works/publications

5.1. Main directions in the research activity of the candidate

The main directions in the research activity of the candidate for professor are pointed out in the attached reference for the scientific contributions and I accept them. In my opinion, the positive thing is that most of the publications of assoc. prof. Yaneva can gravitate in all four areas, which shows her ability to link scientific problems in tourism and look for connections and dependencies between them. The first position is given to the consulting business in the field of tourism. In this regard, the main directions, with the numbers of the accompanying publications from the List of publications, are systematized as follows:

1. Management of consulting in tourism (№ 1; 3.1; 4.1; 4.8; 5.7; 9.1; 9.3; 9.6; 9.8; 9.10; 11.1; 11.14)

2. Tour operator, travel agency and tour guide activities (№ 2; 3.2; 4.3; 4.4; 4.7; 5.1; 5.2; 5.3; 5.4; 5.5; 8.3; 9.2; 9.9; 9.11; 10.3; 11.6; 11.7)

3. Management and promotion of tourism, tourism products and destinations (№ 4.2; 4.5; 4.6; 5.6; 7.1; 7.2; 8.1; 8.2; 9.4; 9.5; 9.7; 9.12; 9.13; 9.14; 9.15; 9.18; 10.1; 10.4; 11.2; 11.3; 11.4; 11.8; 11.9; 11.10; 11.15)

4. Product specialization in tourism / specialized types of tourism / (№ 6.1; 6.2; 8.4; 8.5; 8.6; 9.16; 9.17; 10.2; 10.5; 10.6; 11.5; 11.11; 11.12; 11.13)

In most of the publications of assoc. prof. Yaneva the results are related not only to scientific achievements, but also directly to the economy and management of tourist enterprises, organizations for the management of tourist areas, as well as to the executive branch in the field of tourism in Bulgaria.

A positive finding is that the doctoral students led by assoc. prof. Mariana Yaneva work on topics that expand and deepen the results achieved in the field of her research, which in turn indicates the establishment of a school in the field of her research interests in tourism.

5.2. Scientific and / or applied scientific results obtained.

The results achieved by the candidate in the competition can be summarized in the following important ones:

1. *Division "Management consulting in tourism":*
 - Planning of research in consulting evaluation of a tourist organization.

- Analysis of trends in management consulting in tourism.
- Managing aspects of tourism development in Bulgaria.
- 2. *Direction* "Tour operator, travel agency and tour guide activity"
 - Influence of the leaders in the branch for introduction of new processes, approaches and products in the tour operator and travel agency activities.
 - Analysis of the aspects of consulting management in the tour operator business.
- 3. *Division* "Management and promotion of tourism, tourism products and destinations":
 - Derivation of the management aspects of the marketing organizations of the destinations.
 - Development of a consulting project for building a business identification of a tourist area for the purpose of sustainability in tourism.
 - Organizing events to promote a tourist destination.
 - Creating a sustainable management model for the management of newly created tourist areas in Bulgaria.
 - Relevance of consulting in the promotion of destinations.
 - Influence of tourism for the development of the economy, as well as challenges and opportunities for the development of tourism in Bulgaria.
- 4. *Division* "Product specialization in tourism and specialized types of tourism":
 - Derivation of the influence of the arts on the development of the tour operator product.
 - Research and analysis of the economics of experiences and its role in the development of creative tourism.
 - Design of specialized tourist products for strategic management of destinations.

These results do not exhaust all the studied and analyzed issues in the publications of the candidate, but do mark the most important ones, in my opinion, for the development of the economy and the management of the tourism sector in Bulgaria.

5.3. *Assessment of monographs as an independent subject of review*

The main monographic work "Management consulting in the promotion of package products of tour operators" proves the thesis of the essential role of consulting services, providing external management to a tourism company, which in a such unsustainable market needs to continue its activities by offering tourism products to attractive destinations for a given target group, respectively Bulgarian tourists even in non-specific market conditions. The role of the consulting company in the monographic exhibition is aimed at proposing a plan in the form of a consulting project for the travel agency. The topic is extremely relevant in the current conditions of tourist demand in our country and the offering of selected charter products to exotic destinations. The candidate announces her results from the monographic research in business platforms in the field of tourism, such as the tourist platform bgtourism.bg, which is shown in the map for quality indicators. In this way, the results reach the tourist practice, as well as potential tourists.

From the list of publications, as well as from the quantitative map, it is established that the candidate presents a total of 12 monographs in the field of tourism, 3 individual, 8 collective, and 1 - based on a dissertation for the acquisition of ESD "Doctor". The monographs are related to the thematic areas derived from point of view of the developed problems and the obtained scientific and scientific-applied results and contributions. It is noteworthy that a large part of the collective monographic works corresponds to topics from the list of research projects, some of which Assoc. prof. Yaneva was the head of. In this way, the contribution of her participation in research projects can be proven by publishing the results in monographic works.

In summary, it can be stated that the scientific output in quantitative and qualitative terms is in full compliance with the minimum national requirements in field 3. "Social, economic and legal sciences", according to art. 2b, para. 2 and 3 of LDASRB and fully meets the conditions for holding the academic position of "professor", according to art. 24, para 1 of LDASRB, art. 53, para. 1 of RILDASRB and the Additional requirements of UNWE.

6. Evaluation of the scientific and scientific-applied contribution of the candidate

The presented scientific production contains indisputable scientific and scientific-applied contributions. Among the more significant ones I can mention the following:

First, the existing knowledge about the consulting business and its application in tourism has been supplemented, with a special emphasis on the technology of management of consulting and the application of consulting projects in destination management.

Second, key issues in the theory and practice of tour operator, travel agency and tour guide activities are defined.

Third, the models for managing tourist destinations in conditions of sustainability and crisis situations have been studied and developed, and recommendations for promoting products and destinations have been written.

Fourth, the possibilities for product specialization in different tourist regions are analyzed according to the specifics of the resource provision and the differentiation of different tourist sites, focusing on the products of health and business tourism and those related to entertainment and experiences.

7. Critical comments and recommendations

I have no significant critical remarks. My recommendation to assoc. prof. Mariana Yaneva, PhD is to concentrate her efforts on publishing her research in referenced scientific journals with Impact Factor and Impact Rank, indexed in the global scientific databases Scopus and Web of Science.

8. Conclusion

Assoc. prof. Mariana Yaneva, PhD participates in the competition for the academic position of "professor" with a large volume of quality research papers and has many years of experience in research and teaching. In her research she demonstrates in-depth, innovative and analytical thinking, and there are scientific and applied contributions. The candidate fully meets the conditions for holding the academic position "Professor" in the scientific specialty "Economics and management (Management consulting in tourism)", specified in art. 24 of LDASRB, in art. 53 of RILDASRB and in the Additional requirements of UNWE.

This gives me reason to confidently propose to the members of the scientific jury **assoc. prof. Mariana Yaneva, PhD, to be elected for the academic position "PROFESSOR"** in the field of higher education 3. Social, economic and legal sciences, professional field 3.8. Economics, scientific discipline "Economics and Management (Management consulting in tourism)" in the Department of Economics of Tourism at UNWE, for which I will vote **in favor**.

18.12.2021
Svishtov

Reviewer:
/Prof. M. Bozhinova, PhD/